

1. See suur strateeg ning lahinguvälise taktika meister pidas sõjalise edu aluse nn. "kolmeks vaalaks" kiiret mobilisatsiooni, raudteed ja telegraafi. Talle kuulub tõdemus, et ükski sõjaplaan ei pea vastu üle viie minuti pärast vaenlasega kohtumist. Nooruses teenistust alustades vandus ta truudust Taani kuningale ning õppis Kopenhaageni sõjakoolis. Taani armeest lahkudes astus Preisi armeesse, seejärel sõdis Türgi sultani nimel. 1830. aastal ilmus tema sulest romaan Poola ülestõusust ning pisut hiljem ka jutustused seiklustest sultani teenistuses. **Kes oli see 1800. aastal sündinud ning 1857. aastal Preisimaa kindralstaabi ülemaks tõusnud mees?**



2. Aasta alguses algab nime eestistamise kampaania, 9. jaanuaril tuleb Keres esimest korda Eesti meistriks, vabariigi aastapäeval müüb Eesti Valga – Mõisaküla raudteelõigu 1 miljoni krooni eest Lätile, märtsis sureb Jakob Westholm ning mais Kazimir Malevitš ja Jozef Piłsudski. 18. mail kukub Moskvast alla üks tolle aja suurimaid lennukeid – agitlennuk „Maksim Gorki“. Tagatipuks tungib sügisel Itaalia Etioopiasse.

**Mis oli siis aastanumber?**

3. Mis ühine nimi? Püha .....- Reimsi peapiiskop 744 - 745  
Taani kuningas 1250 - 52  
Linn Alabama osariigis  
Aadama ja Eeva teine poeg  
Niels Henrik .....- norra matemaatik  
Mati .....- eesti matemaatik  
Tiina .....- eesti kunstiteadlane

4. Venemaa keiserlik perekond ei kasutanud Talvepaleed eluruumidena juba 1915. aastast. Osa lossist tegutses keiserliku muuseumina ja suvest pärast Veebruarirevolutsiooni kasutas keisrinna ruume Ajutine Valitsus. Suurema osa paleest aga võttis oma alla troonipärija Aleksei Nikolajevitši nimeline asutus, mis oli omasuguste seas moodsaim ning ülihästi varustatud. **Mis asutus see oli**, mille vallutamise punane pseudoajalugu maailma muutvaks sündmuseks kuulutas?

5. Humoresk võib olla esitatud ka muusika vormis, nagu näiteks see 1894.a. kirjutatud pala. **Helilooja?**

6. Toimuva, kohati ebaloogilise haldusreformi keerises tasub meenutada, et 1991. aastal oli Eestis viis alevvalda: Järvakandi, Lavassaare, Tootsi ning kaks juba aasta varem selle nimetuse saanud. Olgu lisatud, et 1993. aastal lisandus veel Kohtla-Nõmme ning 2013 ühendati Lavassaare Audru vallaga. **Millised olid need kaks esimest alevvalda?** Vihjeks või äkki hoopis segadusse ajamiseks mõlemast paigast üks vana pilt.



7. Hiljutine üldist pahameelt tekitanud Taavi Rõivase lähenemiskatse salapärasele kosmopoliitsele daamile on kõigil veel meeles (Taavil ilmselt elu lõpuni...). Kas Teile aga meenub ühe teise eksministri enesekindel *FLIRT*-imine käesoleva kümnendi algupoolel? **Millise nime all tunneme selle „tiivaripsutamise“ (juur)vilju?**

8. See nõukogu loodi 29. jaanuaril 1992 ning sellesse kuulusid algselt Margus Haavamägi, Priit Herodes, Rein Mägar, Andrus Mere, Heinz Valk, Paul Luhthein, Hannes Walter, Andres Unga ja Hugo Aas. Hiljem liitusid Leo Adel ja Ivo-Manfred Rebane ning kaks soomlasest eksperti. Võib kindel olla, et tööpuuduse üle see seltskond viimasel ajal kindlasti kurta ei saa. **Mis nõukogu?**

9. Kuu alguses kõlas hommikus *Keelesäutsus* huvitav unustatud murdesõna – *miduma*. **Milline tegevus on midumine?**

10. Eesti ploki lõpetuseks meeleolukas muusikapala erivajadustega noorte punkansambli *Bandemoonium*, mis pandi Kaidor Kahari eestvõttel kokku ETV teleprojekti käigus 2 aastat tagasi ja tegutseb siamaani. **Mis oli selle 4-osalise doksarja nimi?** Peategelastele mõeldes iseloomustab see nimi kogu ettevõtmise eesmärgi üsna tabavalt.



11. Augustikuus käis paavst *Franciscus* Poolas sealse katoliikluse 1050. aastapäeva pidustuste raames ka Częstochowa Jasna Gora kloostris, kus ta vabaõhumissat läbi viies komistas ja kukkus. Ajakirjanike küsimustele selle intsidendi põhjuste kohta vastas vanahärra, et unustas end vaatama imettegevat ..... pilti. See Bütsantsi stiilis maalitud ikoon jõudis Jeruusalemmast Poolasse keerulisi teid pidi 1382.a. Legend räägib, et maali autoriks olevat lausa evangelist Luukas ise, kindlaid tõendeid muidugi pole. Tänapäevaks on tänu sellele ikoonile Jasna Gora kloostrist saanud tähtsusetult ja küllastajate arvult teine palverännakute sihtkoht Euroopas.

**Mis nime all seda Püha Isa “jalust rabanud” ikooni tuntakse?**

**12. Mis keeles on see *Issameie*?**

Keelt kõneleb igapäevaselt üle 8 miljoni inimese, lähim sugulaskeel on sardi keel.

*Pare nostra del cel,  
sigui santificat al teu nom;  
vingui el teu Regne;  
faci `sla teva voluntat,  
com al cel,  
aixi també a la terra.  
Dóna `ns avui al nostre pa de cada dia;  
i perdona `ns les nostres ofenses,  
com també nosaltres hem perdonat els qui ens ofenen;  
i no deixis que caiguem an la temptació,  
ans deslliura `ns del Maligne.*

13. Selline “vahva vunts” oli Georgi Gurdžijev (u. 1866 - 29. oktoober 1949) — kreeka-armeenia juurtega müstik, kes otsis uut vaimset lahendust. Tema arvates oli seni ennast arendatud kolmel viisil - fakiirina, mungana ja joogina. **Kuidas nimetatakse seda läänemaades populaarset vaimset liikumist**, mis rõhutab nelja tehnikat: lõdvestumist, liikumist (dervišid), tähelepanu fokuseerimist mitmele tegevusele korraga ja sümbolite tundma õppimist? Vaimse guru arvates peab see välja arendama inimese seni puuduva hinge.



14. Küsime nime, mida venepärasena (*a-lõpuga*) kannavad paljud venelannad. Piiblist leiame kaks samanimelist: Vana Testamendi Juuda minia ning kuningas Taaveti tütre. Seda nime kandis ka grusiinide armastatuim kuninganna, kes muuhulgas kaotas juba sügaval keskajal surmanuhtluse. Paljudes Lähis-Ida keeltes ja murretes tähendab see nimi datlipalmi. **Mis nimi?**

15. Kuulete lõiku tuntud helilooja lõpetamata jäänud reekviemist, mis sai lõpliku kuju suure meistri ühe õpilase ja krahv von Walseggi koostöös. Murest murtud aadlimees oli kuulsalt komponistilt suurteose tellinud oma 20-aastaselt surnud naise mälestuseks ning krahvi initsiatiivil saigi reekviem lõpetatud.

**Helilooja?**

16. Algselt oli see pikkusemõõt (*leuga Gallica*) poolteist rooma miili (7500 rooma jalga) ehk umbes 2,2 km. Prantsusmaal kasutati sajandite jooksul väga erinevaid pikkusi vahemikus 3,25-4,68 km (10000 kuni 14400 jalga), Saksamaal oli selle pikkuseks maal 4448 m ning merel 5556 m. **Kuidas nimetatakse seda jalgsi või hobusega tunni jooksul kõnnitavat vahemaad?**

17. Igal erineva väärtusega mündil oli traditsiooniliselt oma nimi: 1/2 - *denga*, 2 - *kross*, 3 - *altõnn*, 10 - *grivna* ja 15 - *zlott*. Küsitav münt on oma üldnimetuse saanud algselt sellel kujutatud Püha Jüri kujutise ühe detaili järgi. **Mis münt (1 p) ja milline detail (1 p)?**

18. Selle geomeetrilise keha saame tekitada kuubi sisse - kuubi vastaskülgede ristiasetsevad diagonaalid tuleb kuubi nurkadest omavahel ühendada ja saamegi keha, mille ruumala on 1/3 kuubi ruumalast.

**Kuidas nimetatakse seda keha?** Korrektne vastus on 2-sõnaline!

19. See Eestis leiutatud ja välja töötatud seade, millega mõõdetakse lihaste toonust, jäikust ja elastsust, on pidanud läbi tegema terve rea katseid, teiste hulgas ka inimkatsed, et tõestada oma sobivust kosmoselennuks. Oma nahal proovis masinat ka Mihkel Kärmas *Pealtnägijas*. Seadme on välja töötanud Tartu Ülikooli emeriitprofessor Arved Vain juba 1976 aastal ning patenteeritud on see seitsmes Euroopa riigis, Ameerika Ühendriikides ja Jaapanis. Aastal 2005 sai see "tark aparat" meditsiiniseadme sertifikaadi. Pildil näete 2016.a. valminud, juba mobiiltelefoni mõõtudeni kahanenud mudelit nimelaiendusega PRO.

**Mis nime all seda mõõteriista asjaomastes ringkondades tuntakse?**



20. Kuulete meisterlikku soolot pillil, millel on B-häälestus ja heliulatus võib sõltuvalt pillimehe võimekusest ulatuda väikese oktaavi *e*-st teise oktaavi *b*-ni. Pilliga sama nime kannab ka Vene armee relvastuses olev juhitud tanktõrjerakett ATGM, samanimelisest sõjaväelisest auastmest sai 19.saj. teises pooles nooremleitnant.

**Mis pill?**

21. Seda lõunamaist, halvasti transporti taluvat kottvilja oleme harjunud nägema hoidisena purgis või ka kuivatatuna. Viljad on 3- 10 cm läbimõõduga ning pirni- või sibulakujulised, leidub ka ümaraid. Viljaliha kollane, roosa või punakas ning ühes viljas on parkümmend kuni mitu tuhat seemet. Maailmas toodetakse üle miljoni tonni aastas. Suurimad tootjad on Türgi, Egiptus, Alžeeria, Maroko ning Iraan. **Mis vili?**

22. Itaalia kindlas piirkonnas toodetav nn. tõeline *mascarpone* juust valmistatakse klassikalisel viisil ilma „moodsate trikkideta“. Veel lõplikult jahtumata täispiim või lausa koor koaguleeritakse ainult ühe kindla loodusliku koagulandiga! **Millisega?**



23. Asjatundjad väidavad, et kõik konjakid on brändid, aga mitte kõik brändid ei ole konjakid. Samuti on asjatundjad välja arvutanud, et ühest standardsest 350-liitrisest vaadist aurustub aasta jooksul u. 3% jagu hinnalist jooki. **Kuidas nimetatakse seda kaotsiminevat osa?**

24. *Colocasia esculenta* on võhaliste sugukonda kuuluv troopiline taim, mille väärtuslikum osa on tärkliserikas mugul, seega on tegemist olulise toidutaimena niiskes troopikas. Sama nime kannab ka üks peagi ajaloo hämarustesse kaduvat maavanema ametit pidav mees. **Mis taim?**



25. Legendaarne lugu legendaarsest filmist. **Helilooja? (1p) Film? (1p)**

**26.** Jaapanlased on meie jaoks kauge ja pisut kummaline rahvas. Samas on nende iidsest kultuurist meieni jõudnud mitmeid huvitavaid tegevusi ja hulgaliselt üldtuntud termineid, näit. *haiku, harakiri, kamikadze, reiki, sushi, samurai, sudoku, tsunami, judo, jiu-jitsu, sumo, geiša* jne. Pole teada, kas viimatinimetatud mitmekülgsest haritud neiu tähtsate isandate lõbustamisel muude seksitrikkide hulgas ka küsitavat, pisut ekstreemset võtet kasutasid, aga teada on, et tänapäeval mõned omapäraste eelistustega Jaapani mehed seda praktiseerivad ja loomulikult on selle kohta ka oma termin olemas - **TAMAKERI**. Tegemist on ühe seksivõttega, mida "nautida" saavad ainult mehed, aga kindlasti on vaja vähemalt ühte abilist (seda vaid sekundiks-paariks!), kelle sugu moodsale ajale kohaselt ei oma mingit tähtsust. **Milles seisneb tamakeri?**

**27.** Aastakümneid tagasi (1979-1980) tegutses see mees kostümeeritult ja ETV vahendusel sai tema askeldamistele igaüks kaasa elada. Siis olid noormehega seotud kolm väärikas eas naisterahvast, üks paranormaalsete võimetega metsaelanik ja mõned alaealised isikud. Tänapäevaks on temast saanud Rootsi Kuningriigi lugupeetud kodanik ja Tallink Silja Sverige tegevdirektori asetäitja. Kuid mehe eelistused lähituttavate valikul on võõrsil viibitud ajaga nii kardinaalselt muutunud, et Eesti rahvastikuregistrile üle 3 aasta tagasi tehtud taotluse rahuldamiseks oli vaja Tallinna ringkonnakohtu vastavat otsust.

**Kes on pildil?**



**28.** Vene valitsejanna Katariina II armulood tekitasid vastukaja kogu Euroopa õukondades. Näiteks üks tolaeagne mõjukas riigipea (1712-1786) ei pidanud paljudeks kirjeldada olukorda Venemaa valitsemises selliste sõnadega: "*Naiselikus valitsuses on v...ul rohkem mõju kui mõistusest juhitud kindlal poliitikal*". Küsitav valitseja oli Inglise kuninga Georges I tütrepoeg. Teda peetakse üheks parimaks näiteks nn. "valgustatud monarhist", kes pidas kirjavahetust Voltaire'i, Kanti, Schilleri, Goethe jt. suurkujudega. Nii teravat sõnavõttu naiskolleegi suhtes võis ehk põhjustada meesterahva jaoks vägagi muserdav asjaolu, et lapseas põetud haiguse tõttu oli tegu sisuliselt impotendiga, kes väitis end olevat "*laulatatud riigiga*". Kurb tõsiasi on aga see, et tänapäeval seda riiki Euroopa kaardilt enam ei leia. **Kes oli see mahlaka kõnepruugiga riigipea?**

**29.** Viimased 10 aastat täitis Politsei-ja Piirivalveameti haldusalas seda "riiklikku ülesannet" *Mari-Liis Männik*, käesoleva aasta algusest asus tema kohale *Jaak-Kristjan Jõeorg*. **Millega need nimed seotud on?** Enamus meist kasutab seda päris tihti, olenevalt töökohast võib-olla lausa iga päev. Ehk on abiks õige vastuse füüsilised parameetrid arvude keeles - 86 X 54 X 0,76

**30.** Vahel võib juhtuda, et oma tunnete väljendamiseks tuleb sõnadest puudus kätte. Kuuldav muusikapala võiks olla üheks näiteks. Olav Ehala kaunist loomingut esitab *Kiigelaulukuuik*. Lugu on üks osa 1985-1987 Heiki Ernitsa poolt loodud 4-osalisele joonisfilmile kirjutatud muusikast. **Mis film?**

**31.** Seda ajaloolist piirkonda Kesk-Euroopas piiravad Doonau ja Sava jõed ning Alpi eelmäestik. Illüürlastest põliskasukad olid IV sajandil eKr sunnitud alistuma keltidele. 9. aastal eKr vallutasid ala roomlased ning moodustasid seal provintsi pealinnaga Sirmium. Paljudele seostub see piirkond nõukaaegse motikamargiga.

**Mis nime kannab see ala?**

**32.** Rhodos, Kos, Astypálaia, Kálymnos, Kárpathos, Kásos, Megisti, Léros, Nísyros ja veel ligi 150 objekti.

**Milline kreekakeelne numeraal sobib seda loetelu siduma?**

**33.** See aerofoto on tehtud paigas, kus juba 1920. aastate algusest on igal simunapäeval võrokeste ja setude ühist laata peetud, nii ka täna. Teerist asub kolme peagi maakaartidelt kaduva valla, Vastseliina, Lasva ja Orava, piiride kokkupuutekohas. Vaid paari kilomeetrit eemal paikneb Tabina karjäär, kust kaevandatakse kõrgekvaliteedilist klaasiliiva Järvakandi klaasitehasele. **Mis nime all seda populaarset sügislaata tuntakse?**



**34.** Madeira saarestik on Euroopa Liidu kaugeim eelpost Atlandi ookeanis ja eelkõige tuntud päikesereiside sihtkohana. Asukohast tingituna on tähtis roll kohalikul lennujaamal. Kui üsna sageli kannavad lennujaamad surnud suurkujude nimesid, siis Madeira õhusadam kannab täie elu ja tervise juures oleva Madeiral sündinud kuulsa persooni nime. **Kelle nime?**

**35.** Kuulete kõnet, millega lõpeb üks märgilise tähendusega linateos. **Kes kõnet peab?** Vastuseks sobib nii näitleja, kes ise on ka kõne autor, kui ka tegelaskuju nimi.

**36.** Ta sündis 1869. aastal Türgis. Tema kunstikirg algas 14-aastaselt mõnede turult ostetud vanade müntidega. XX sajandi algus leidis ta naftaärast, kui ta suurtel Euroopa firmadel aitas hõivata Türgi Õlikompanii maardlaid praeguses Iraagis. Need tehingud tõid talle sisse 5% väärtusest, siit ka tema hüüdnimi - *Härra Viis Protsenti*. Teise Maailmasõja ajal kolis ta Portugali ning testamendiga pärandas enamuse oma varast riigile. Surreas oli ta ilmselt kõigi aegade rikkaim armeenlane. Tema varadest moodustusid muuseumid Lissabonis ning Londonis, 3 raamatukogu, teater Canterbury's, orkester ja balletitrupp Lissabonis, temanimeline park sealsamas, uurimisinstituut Ciências ning rahvusvaheline heategevusfond. **Kes oli see filantroobist kunstigurmaan?**

**37.** Näidendi temast on eestindanud Priit Aimla ja seda on 30 aasta jooksul mängitud neljas Eesti teatris. Kindlasti on paljud näinud ka Alovi ja Naumovi filmi või lugenud selle aluseks olnud Charles-Theodore-Henri de Coster'i romaani. Richard Strauss komponeeris temast sümfoonilise poemi ning tema nime kannab Saksamaal ilmuv populaarne satiiriajakiri. **Kes oli see müütiline keskaegne trikster?**

**38.** Selle ülikooli asutas Leoni kuningas Alfonso X 1254. aastal. Seal on õppinud Hérnan Cortes, Miguel Cervantes, Pedro Calderón de la Barca, kardinal Mazarin ja kindlasti veel tuhandeid suurepäraseid inimesi. **Mis linnas asub see läänemaailma vanuselt kolmas ülikool?**



**39.** Numismaatikud koguvad münte, bonistikud paberraha. **Mida koguvad skripofiilid?** Olgu lisatud, et moodsad ajad kahandavad ka nende füüsiliste ihaldusobjektide hulka!

**40.** See toimekas vabahärra sündis 1720. aastal Bodenwerderis ja suri ligi 77 aastat hiljem samas paigas. 18-aastaselt asus ta koos „leivaisa“ Anton Ulrich von Braunschweigiga Venemaale, kus viimase titeeas poeg Ivan VI kandis peaaegu aastakese ka krooni (1740-41). Peale sõjategevuses osalemist Soomes sidus teenistus ta Riia garnisoniga, kus noormees tutvus Dante mõisnikuga, kelle tütreaga ka 46 aastat kestnud õnnelik, aga kahjuks lastetu abielu sõlmiti. Pärast naise surma abiellus vitaalne vanahärra uuesti, seekord 17-aastase neiuga, aga see abielu lõppes üsna pea inetute tülide ja majanduslikult laostava lahutusega. Tegu polnud siiski päris tavalise aadlimehega, sest näiteks Kaliningradis on tema mälestuseks loodud mittetulundusühing „..... Lapselapsed“. See head huumorit armastav seltskond püstitas küsitavale mehele mälestussamba, samuti kinnitati ühele vanale majale mälestustahvel tekstiga “Selles majas 29. jaanuaril 1738 lihtsalt ei võinud mitte elada, töötada ja luua ..... Seesama.” Tahvli paigaldamist ei seganud ka “tühine” fakt, et maja on ehitatud ligi 100 aastat pärast suurmehe surma ning ta olevat oma elus Kaliningradi sattunud vaid paar korda läbisõidul olles, kindlaid tõendeid selle kohta tegelikult polegi. **Kellest on jutt?**



41. Selle idanaabrite hiigelkorporatsiooni nimi ilutseb kõigi KHL-i mängijate kiivrite otsaesisel, Venemaa jalgpalli kõrgliiga ametlik nimetus algab samuti sama firma nimega, vastavad klepsud kaunistavad korvpalli Ühisliiga mängusaalide põrandaid jne., jne. **Mis firma?**

42. Kelly Sildaru kangelastegudest hakkasime kuulma juba mitu aastat tagasi. Aga Eestimaal on tublisid lapsportlasi veelgi. Näiteks 2016.a. juunikuus tuli Eestisse 2 noorte maailmameistri tiitlit ühe päevaga. Meistrikarika said *Marten Männi SKI GP 3.3* (13-15 a.) võistlusklassis ja *Mattias Reinaas SKI GP 3.2* (10-12 a.) võistlusklassis. 2017 suvel sai Marten Männi juba täiskasvanute seas *SKI GP2* konkurentsivõiduks pronksmedali. **Mis spordiala?** Eesti loodustingimusi arvestades on ala sama ekstreemne kui Kelly suuskadel vigrdamine.

43. Lõigukene Rocca al Mare Tennisekeskuse kodulehelt: "..... on spordiala, mida mängiti esmakordselt 1969. aastal Acapulcos, Mehhikos. Tegemist on hetkel maailmas järjest kiiremini kasvava populaarsusega reketispordiga, mis on peamiselt levinud sooja kliimaga regioonides - näiteks Lõuna-Ameerikas (Argentiina, Brasiilia) ja Lääne-Euroopas (Hispaania, Portugal). Spordisõprade rõõmuks on ..... levimas edasi ka Põhja-Euroopa riikidesse. 2017. aasta sügisest saab ..... Eestis sisetingimustes mängida Rocca al Mare Tennisekeskuses". Piltidel on näha väljak ja mänguvahendid. **Mis on selle uudse spordiala nimi?**



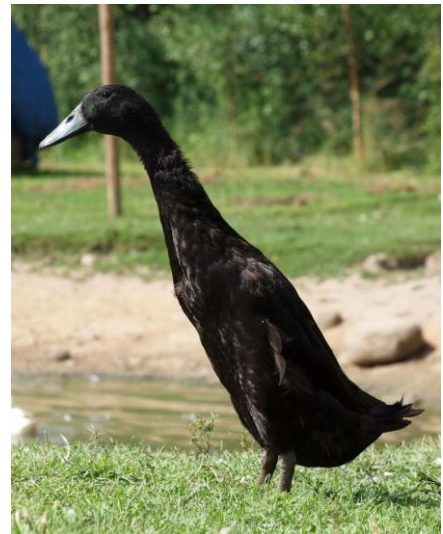
44. Maailma spordivahendite turul on omas nišis absoluutne valitseja kaubamärk, mis kannab sama nime ühe 342m kõrguse loodus- ja muinsuskaitsealuse püha mäekesega Jaapanis ja 1905.a. maikuus *Tsushima* lahingus Vene laevastiku purustanud Jaapani laevastiku lipulaevaga. **Mis kaubamärk?**

45. Ühel pildil on tõhus abivahend talispordilasele, aga ka näiteks ninjale, timukale või terroristile, teisel pildil maaliline vaade ühele Krimmi linnakesele, mille lähistel toimus 1854.a. Krimmi sõja üks lahingutest ja kus kuni 1993.a. töötas väidetavalt ainuke maa-alune märg dokk maailmas (küllap on "rohelist mehikesed" selle juba uuesti tööle pannud). Mõlema pildi peal- või allkirjaks sobib sama sõna. **Mis sõna?**



46. See kena linnuke on oma kaheosalise nime esimese poole saanud poolsaarelt, kus ta aretatud on, ja teise poole iseloomuliku, sugukonnakaaslastest pisut erineva liikumisviisi järgi. Tegemist on väga hea munejaga (200-250 tk aastas, rekord olevat isegi 365), põhiliselt sel eesmärgil neid mõnel pool suuremas koguses peetaksegi. Eestis selliseid farme ei ole.

**Mis lind?** Täpne vastus on 2-sõnaline!



47. Nende mereelukate sugukonna nimi on *Mytilidae*. Neil on olemas suur ja väike sulgurlihas, mitu peenikest lukuhammast, täiskasvanul on jalg taandarenenud, kuid büssusnääre hästi arenenud. Nad on lahsugulised, emasloom võib vette heita kuni 2,5 miljonit muna. Viljastatud munast väljub pärgvastne, see moondub mõnepäevase ringiujumise järel purjukvastseks ehk veeligeriks ja laskub põhja. Eluiga 13-14 aastat.

**Kellest on jutt?**

48. See reliktnie igihaljaste okaspuude perekond kujunes välja juba varases keskaegkonnas (enam kui 200 miljonit aastat tagasi). Perekonda kuulub 19 liiki, millest 13 on Uus-Kaledoonia endeemid, ülejäänud liike võib kohata Ida-Austraalias, Uus-Guineal, Norfolki saarel ja Lõuna-Ameerika lõunaosas. Pildil on üks tuntumaid liike - tšiili .... Just Kesk-Tšiilis elutsevate maputšede hispaaniakeelsest nimetusest on tuletatud küsitava puudeperekonna nimi. Nende seedripähklit meenutavad, aga tublisti suuremad seemned on maputšede hulgas väga populaarseks toiduaineks.

**Mis puu?**



49. Kirjastus "Koolibri" andis 2008 eestikeelsena välja ühe toreda Inglismaal valminud raamatu, milles tutvustatakse lastele keemiliste elementide perioodilisustabelit. Üks element tutvustab seal ennast nii: "Igaüks teab, et mind leidub banaanides. Võin aga kihla vedada, et sa ei tea midagi minu võtmerollist sinu kehas toimuvates protsessides. Kõige rohkem aitan kaasa närvisüsteemi funktsioneerimisele, võimaldades ajul edastada informatsiooni musklitesse. Minu liiga suur kogus inimorganismis võib aga viia südameatakini. USA-s kasutatakse .....kloriidi surmavates süstides surmanuhtluse täideviimisel." **Mis element?**

50. Ja ongi laual tänase mängu viimane küsimus. "*Tempus fugit!*" oleks võib-olla mõnel siinviibijal soov hüüda. Taustaks ja ehk ka väikeseks abiks kostab Thomas Newmani kirjutatud samanimeline muusikapala Bondi-filmi "007 Spectre" soundtrackilt. **Mida tähendab tempus fugit eesti keeles?**

## VASTUSED

1. Helmuth von Moltke (vanem)
2. 1935
3. Abel
4. Sõjaväehospital
5. Antonín Dvořák
6. Väandra ja Aegviidu
7. "Partsi porgandid" (Stadler FLIRT rongid)
8. Heraldikanõukogu
9. Tihedalt kokku sidumine
10. Punk teraapia
11. Must Madonna
12. Katalaani keel
13. Neljas Tee (ka Töö)
14. Tamar (Tamara)
15. Wolfgang Amadeus Mozart
16. Ljöö
17. Kopikas; oda
18. Korrapärane tetraeeder (nelitahukas, püramiid)
19. Müomeeter (tootenimi Myoton)
20. Kornet
21. Viigimari
22. Sidrunimahl
23. Inglise osa (*la partes des anges*)
24. Taro (tarokk, tarot)
25. Glen Miller; "Päikesepaistelise oru serenaad"
26. Löök genitaalide pihta
27. Ats Joorits
28. Preisimaa kuningas Friedrich II (Friedrich Suur)
29. ID-kaart (kaardi näidise reklaamnägu)
30. Ramsese vembud ("Jahikoera armuulg")
31. Pannoonia
32. Dodekaneesid (dodekanos)
33. Lindora laat
34. Cristiano Ronaldo
35. Charlie Chaplin/Adenoid Hynkel ("Suur diktaator")
36. Calouste Gulbenkian
37. Till Eulenspiegel
38. Salamanca
39. Väärtpaberid
40. Karl Friedrich Hieronymus von Münchhausen
41. SOGAZ (COGA3)
42. Jetisport (Aquabike)
43. Padel (USA-s ja Kanadas Paddle)
44. Mikasa
45. Balaklava
46. India jooksupart
47. Rannakarp
48. Araukaaria
49. Kaalium
50. Aeg lendab!